

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی

مشروح مذاکرات شورای فقهی

بانک مرکزی

یکصد و هفتمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۲۴

اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی

پاییز ۱۴۰۳

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران، بلوار میرداماد، شماره ۱۹۸

تلفن: ۳۹۹۵۱ (+۹۸۲۱)

وب سایت: www.cbi.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره گزارش: ۱۴۰۳۰۷/۹۶/۱۰۷/۱	شناسه گزارش
عنوان گزارش: مشروح مذاکرات شورای فقهی بانک مرکزی* یکصد و هفتمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۲۴	
واژگان کلیدی: شورای فقهی، مشروح مذاکرات، قرارداد پیش خرید ارز، سود علی الحساب، سود قطعی.	
تاریخ انتشار گزارش: پاییز ۱۴۰۳	

* بر اساس بند «ر» ماده (۱۸) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی موظف است مشروح مذاکرات و مصوبات شورای فقهی را بر پایگاه اطلاع رسانی خود قرار دهد و برای عموم منتشر نماید. بر این اساس، اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی اقدام به تهیه و تدوین این گزارش نموده است. لازم به ذکر است مصوبات شورای فقهی پس از ابلاغ توسط بانک مرکزی اجرایی می گردد.

استفاده از مطالب این سند با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست مطالب

- اسامی حاضرین در جلسه (نام و نام خانوادگی، پست سازمانی یا دستگاه مرتبط).....۴
- مشروح مذاکرات مرتبط با دستور اول: بررسی قرارداد پیش خرید ارز توسط بانک مرکزی از شرکت‌های صادراتی در سامانه نیما.....۵
- مشروح مذاکرات مرتبط با دستور دوم: بررسی بند «۳» نهمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۱ هیأت عامل محترم بانک مرکزی درباره اجرای مصوبه شورای فقهی در خصوص «مدل اجرایی بانک‌های منتخب در پرداخت سود قطعی به سپرده‌گذاران».....۹

اسامی حاضرین در جلسه (نام و نام خانوادگی، پست سازمانی یا دستگاه مرتبط)^۱

۱. آیت الله غلامرضا مصباحی قدم (ریاست شورای فقهی)
۲. آیت الله محمد سعید واعظی (عضو شورای فقهی)
۳. آیت الله حسن آقا نظری شاهرودی (عضو شورای فقهی)
۴. آیت الله علیرضا اسلامیان (عضو شورای فقهی)
۵. حجت الاسلام والمسلمین مجید رضایی دوانی (نائب رئیس شورای فقهی)
۶. آقای دکتر اصغر ابوالحسنی (قائم مقام بانک مرکزی)
۷. آقای دکتر فرشاد محمدپور (معاون تنظیم‌گری و نظارت بانک مرکزی و عضو شورای فقهی)
۸. آقای دکتر عباس عرب‌مازار (مشاور رئیس کل بانک مرکزی)
۹. آقای دکتر حسین فهیمی (عضو شورای فقهی)
۱۰. آقای دکتر سید محمدرضا حسینی‌پور (مشاور رئیس کل بانک مرکزی)
۱۱. آقای دکتر بهزاد لامعی (مدیر اداره پایش بازار ارز بانک مرکزی بانک مرکزی)
۱۲. آقای دکتر حسین میثمی (دبیر شورای فقهی و مدیر اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی بانک مرکزی)
۱۳. آقای مهدی کاظمیان (معاون اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۴. خانم زهرا نظری (رئیس گروه اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۵. آقای محمدحسین شمشیری (رئیس دایره اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۶. آقای علی نظری (رئیس دایره اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۷. خانم دکتر راضیه آهنگر (کارشناس اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۸. خانم مریم بیدخوری (محقق اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)

^۱ از اعضای محترم شورای فقهی بانک مرکزی، آقایان دکتر خورسندیان و دکتر افشار در این جلسه غائب بودند.

مشروح مذاکرات مرتبط با دستور اول: بررسی قرارداد پیش خرید ارز توسط بانک

مرکزی از شرکتهای صادراتی در سامانه نیما

تلاوت آیاتی چند از قرآن مجید.

میثمی: دستور اول در خصوص نامه اداره پایش ارز (مورخ ۶ مرداد) می باشد که با اولویت فوری ارسال گردیده است. اداره خزانهداری ارزی در نظر دارد اقدام به پیش خرید ارز حاصل از صادرات شرکتهای صادرکننده با عاملیت بانکهای عامل نمایند. با توجه به حضور آقای لامعی موضوع توسط ایشان توضیح و شرح داده خواهد شد.

لامعی: بند (۲) از بخش «ب» ماده (۴) قانون بانک مرکزی که ناظر بر اختیارات این بانک است، این اختیار را به بانک مرکزی داده است تا با هدف مدیریت بازار ارز و حفظ ارزش ذخایر بین المللی کشور، خرید و فروش طلا و ارز را انجام دهد. یکی از خریدهای مد نظر بانک مرکزی پیش خرید ارز می باشد. برخی از شرکتهای صادرکننده مثل پتروشیمی ها به دلایلی از جمله تحریم، دچار مشکلاتی می شوند از جمله اینکه محموله صادراتی آنها توقیف می شود و یا با تاخیر می رسد و نمی توانند درآمد ریالی خود را برای پرداختهای هزینه های داخل کشور تامین کنند. بر اساس قوانین، صادرکنندگان از امتیازات ارزی بانک مرکزی می توانند استفاده کنند. وقتی که ارز کالایی صادر نشده است، یعنی در واقع پروانه صادراتی وجود ندارد. این صادرکننده به ریال نیازمند است. بانک مرکزی در راستای تامین مالی شرکتهای تولیدی و برای مدیریت بازار ارز تلاش می کند تا این امکان فراهم شود که از شرکتهای صادرکننده با وعده مشخص و مدت معین، ارز را خریداری کند؛ یعنی به صورت مستقیم و نه از طریق بانک عامل، پیش خرید ارز را انجام دهد. به این صورت که بانک عامل به وکالت از بانک مرکزی اقدام به عقد قرارداد با شرکت صادرکننده نموده و ارز را به مدت معین خریداری نماید. آن شرکت در زمان سررسید، ارز را به بانک عامل بازپس می دهد. به واسطه این اقدام بانک مرکزی، پیش بینی پذیری منابع ارزی کشور فراهم شده و شرکتهای تولیدکننده هم تامین مالی می شوند و این امکان فراهم می گردد تا چرخه صادراتی کشور روان تر به حرکت درآید. درخواست ما این است که شورای فقهی نوع عقدی که بانک باید با این شرکتها منعقد کند تا این پیش خرید اتفاق بیافتد را اعلام کند که قرارداد در چه قالب عقدی باید منعقد گردد و بانک مرکزی چه الزاماتی را باید رعایت نماید.

فهیمی: خرید ارز برای شما مشکل مالیاتی ایجاد نمی کند؟

لامعی: بانک مرکزی در واقع اختیار خرید و فروش ارز را دارد. ما معاملاتمان را در قالب آن گزارشهایی که باید به سازمان امور مالیاتی بدهیم، ارائه می کنیم. یعنی در بستر آن سامانه، عملیات خرید با مدت معین انجام می شود و در عملیات آتی در خرید و فروش مجاز هستیم.

مصباحی مقدم: صورت مسئله روشن است. در واقع می خواهند شرکتهای تولیدی را از طریق پیش خرید ارز که همان عقد سلف است، تامین مالی کنند و نکته کلیدی هم این است که باید تمام قیمت معامله در هنگام عقد قرارداد به صورت

نقدی پرداخت شود. مهم این است که باید ارزش نقدی معامله ارز، به صورت وجه نقد (غیر اقساطی) تحویل فروشنده شود. آقای میثمی این مبحث را توضیح بدهند.

میثمی: نزدیکترین عقد به موضوع مطرح شده، سلف است، اما چند محدودیت وجود دارد. اول اینکه باید کل ثمن به صورت نقدی و فی‌المجلس پرداخت شود؛ در حالی که ممکن است این عزیزان بخواهند مثلاً در دو قسط بپردازند یا محدودیت‌های دیگر مثل اینکه فروش سلف قبل از سررسید ممنوع است. به نظر می‌رسد اگر یک قالب مشتقه یا آتی طراحی کنیم، برای این موضوع مناسب‌تر باشد. مثلاً برای این نیاز طراحی ابزار مشتقه با استفاده از عقد صلح یا تعهد در برابر تعهد مناسب است.

مصباحی‌مقدم: یعنی قراردادها در یک معامله نباشد؛ مثلاً یک معامله الان باشد و یک معامله سه ماه بعد باشد. ولی در معامله سلف تمام مبلغ باید به صورت یکجا و فی‌المجلس پرداخت شود. اگر پولش را یکجا پرداخت می‌کنند، از معامله سلف استفاده شود.

رضایی: همانطور که اشاره شد، عقد سلف می‌تواند این نیاز را مرتفع سازد؛ لیکن، اگر بانک مرکزی قبل از سررسید ارزها را بفروشد، مسئله دچار اشکال می‌گردد. مثلاً اگر قرار باشد تولیدکننده تا پایان سال شمسی یعنی ۲۹ اسفند ماه، یک میلیارد دلار به بانک مرکزی بدهد، اگر نتوانست مبلغ مذکور را پرداخت کند، چگونه با وی حساب کنیم؟ زمانی می‌گوید ارز در کشور الف موجود است، اما نمی‌توانم آن را وارد کنم. شما (بانک مرکزی) که می‌خواهید از کشور الف تامین اعتبار کنید، این یک میلیارد بنده برای بانک مرکزی باشد. ولی گاهی ممکن است مشکلاتی پیدا شود، مثلاً بگویند پولی برای پرداخت نیست؛ نه در اینجا هست و نه در آن کشور الف. چون پولی نیست، بانک طلبکار پول نقد (ریال) خودش است. شما به تولیدکنندگان برای پیش‌فروش کالاها، کمک می‌کنید. حال ممکن است مثلاً تولیدکننده مشکلی پیدا کند و به دلیل تحریم نتواند کالا را وارد کند. آن زمان بانک مرکزی چه می‌کند؟

لامعی: این احتمال به صورت پیش‌فرض وجود دارد که تولیدکننده ممکن است عامدانه یا غیر عامدانه، پرداخت نکند. ما از این جنبه بانک را در پروسه مرتبط وارد کردیم که تضامین لازم را بگیرد. یکی از تضامین این است که شرکتی در یک مجموعه هلدینگ به عنوان دارنده ارز، پشت چک را امضا کند. یکی دیگر از ابزارهای ما این است که از جریمه تاخیر دین استفاده شود، یعنی نرخ مینا را تعیین کنیم.

مصباحی‌مقدم: سوال ارسالی و پاسخ آن ساده است. باید از معامله سلف استفاده کنیم. پرسشی که مطرح شده این است که: شرکت‌های تولیدی می‌خواهند اقدام پیش‌خرید نقدی ارز به قیمت معین و با مدت معلوم (که حاصل از صادرات کالا است) کنند. متن ارسالی را دوستان با دقت مطالعه نمایند که حتماً این کالا را باید تحویل بدهیم. بانک مرکزی می‌تواند با استفاده از ظرفیت بانک‌های عامل، نسبت به پیش‌خرید ارز حاصل از صادرات شرکت‌های تولیدی، در قالب عقد سلف با عاملیت بانک‌های عامل و اخذ تضامین کافی، اقدام نماید.

خانم نظری: متن مصوبه پیشنهادی به شرح زیر است: «گزارش دبیرخانه شورای فقهی با موضوع: پیش خرید ارز حاصل از صادرات شرکت‌های صادرکننده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در بستر سامانه نیما، موضوع نامه مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۰۶ اداره پایش بازار ارز در یکصد و هفتمین جلسه شورای فقهی مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۲۴ مطرح و مقرر گردید: استفاده از قرارداد سلف جهت پیش خرید نقدی ارز صادراتی شرکت‌های صادرکننده از منظر شرعی مجاز است.

تبصره ۱: ضرورت دارد ضوابط اختصاصی قرارداد سلف از جمله پرداخت نقدی و یکجا ثمن، مورد توجه قرار گیرد.

تبصره ۲: ضرورت دارد قرارداد سلف تدوین شده برای این منظور، پیش از استفاده به تایید ریاست شورای فقهی برسد.»

ابوالحسنی: نامه ارسالی می‌گوید: ما از عقد سلف می‌توانیم استفاده کنیم؟ شما می‌گویید بله، با در نظر گرفتن ضوابط خاص عقد سلف. دیگر موارد موضوع را باید خود مطرح‌کننده سوال بررسی کند. برای مثال، آیا پرداخت یکجا ثمن برای اداره ارزی ما مشکلی ایجاد نمی‌کند؟

مصباحی‌مقدم: اگر صورت مسئله تغییر کرد و سوال دیگری مطرح بشود، ما پاسخ می‌دهیم. همچنین، سوال مطرح شده، پرسشی ساده و پاسخ نیز ساده است. هرگونه تغییری انجام شد، آن تغییرات را به شورا ارجاع دهند. متن قرارداد سلف در دبیرخانه کنترل شود.

لامعی: برای بررسی موضوع، عقد سلفی که در شبکه بانکی جاری و ساری است، یکی از الگوهای ما محسوب می‌شود. اگر دوستان لازم می‌دانند، فرمی برای این قضیه تهیه کرده و به دبیرخانه ارسال می‌کنیم و موضوع پس از تایید، اجرایی می‌شود.

ابوالحسنی: در قانون بانک مرکزی آمده است که: بانک مرکزی موظف است نوع قرارداد را به تصویب شورا برساند. لذا، آن فرمی که دوستان آماده و طبق آن عمل می‌کنند، بر اساس قانون نیاز به مصوبه ندارد. باید تلاش شود تا جایی که امکان دارد، امور تسهیل گردد. از شما سوال کرده‌اند: با عقد سلف می‌توان این کار را انجام داد؟ شما بگویید بله یا خیر.

اسلامیان: مطلبی که جناب آقای دکتر میثمی نسبت به مصوبات شورا فرمودند مانند موضوع مصوبه گام که به چند شکل عملیاتی می‌شود، قابل تامل است. فکر می‌کنم نسبتش شبیه نسبت آیین‌نامه اجرایی به قانون است. یعنی همانطور که مصوبه مجلس به شورای نگهبان می‌آید، آیین‌نامه اجرایی نیز به دلیل اینکه مسئله مهمی است و مربوط به حلال و حرام (در کل کشور بوده و چه بسا در سطح بین‌المللی) بوده، باید بررسی شود. بنابراین، با توجه به اینکه گاهی اوقات آیین‌نامه‌ها بر خلاف قانون مصوبه می‌باشند، به نظر بنده آیین‌نامه‌های مرتبط باید در شورا مورد بحث قرار گیرد.

مثلا آیین نامه اوراق گام که به چندین شکل در بانک‌ها عملیاتی شده است، باید به شورا بیاید و تبدیل به نمونه قرارداد شود.

ابوالحسنی: عقد گواهی اعتبار مولد یا گام پیش از این در شورای فقهی تصویب شده است. گفته‌اند نوع عقدش ضمان است و بانک ضامن پرداخت این اوراق می‌شود و عملاً هم در همه انواع آن همین است. یعنی هم اوراقی که برای گواهی اعتبار کمک به تولید است، هم آنجایی که به مصرف‌کننده برای خرید کمک می‌شود و هم در کارت رفاهی متصل به گام مبنای فقهی و صرفاً عقد ضمان است. ناظرین شرعی بانک مرکزی، مثل هیات تطبیق مجلس عمل می‌کنند. مثلاً در شورای فقهی گام را تصویب کردیم و در یک بانک محصولی جدید بر اساس اوراق گام تعریف کرده‌اند که با آن عقد مرتبط با گام (ضمان) نمی‌خواند و ناظر شرعی به دبیرخانه اعلام می‌کند و نحوه اصلاح را نیز پیشنهاد می‌دهد. در مجلس، هیات تطبیق، سازگاری آیین‌نامه‌ها با قانون را چک می‌کند. ما برای همین کار ۳۰ ناظر شرعی انتخاب کرده‌ایم. اشخاصی را نیز انتخاب کرده‌ایم که تا حدی فقه بدانند و تا حدودی هم از اصول بانکداری مطلع باشند. از همان منظر می‌گوییم که اگر مورد خاصی را ناظر شرعی اعلام کرد، آن موضوع را در شورا بررسی کنیم و قاعده کلی نباشد. چون شما عقد را تصویب کردید و اینکه از این عقد مصوب سوء برداشت شده یا سوء استفاده گردد را ناظر شرعی باید به ما اطلاع دهد.

اسلامیان: در هر بانکی قراردادهای زیادی با اشخاص منعقد می‌گردد و نیاز نیست همه موارد در شورا مطرح گردد. لیکن، تعداد زیادی قرارداد تحت یک عنوان و موضوع وجود دارد که در این فرم استاندارد آمده است. این فرم کار ناظر شرعی را آسان می‌کند و ناظرین قدرت تشخیص عدم انطباق را دارند.

میثمی: ناظرین شرعی صرفاً ناظر بر عملکرد بانک‌های عامل هستند و مسئله‌ای که در حال حاضر وجود دارد، نظارت بر فرم‌هایی است که در کمیسیون‌های بانک مرکزی تدوین می‌شود و ما در این کمیسیون‌ها صرفاً جهت استماع دعوت شده و بدون حق رای شرکت می‌کنیم. مثلاً اوراق گام متصل به کارت رفاهی، مصوبه کمیسیون اعتباری بوده است.

ابوالحسنی: در جلسات کمیسیون‌های بانک مرکزی اکثراً موضوعاتی مطرح می‌شود که مرتبط با مجموعه شورای فقهی نیست. می‌توانیم پیشنهاد بدهیم در مواردی که مسائل فقهی و شرعی مطرح است، حتماً نماینده شورا (مثلاً دبیر آن) حضور یابد. پیشنهاد می‌کنم کارگروهی تاسیس شود و چند نفر از دوستان که وقت آزادتری دارند، عضو شوند. ممکن است چندین قرارداد وجود داشته باشد. مع الوصف اعضای کارگروه آنها را بررسی کنند و مواردی که اشکال دارد را اینجا (در شورای فقهی) مطرح نمایند تا تصمیم‌گیری شود.

مصباحی‌مقدم: قراردادهایی که اینجا می‌آید و تصویب می‌شود، اگر تغییراتی رخ داد، ناظرین شرعی ما اعلام کنند که این قرارداد تغییراتی دارد. ناظرین اگر شبهه‌ای داشتند، به دبیرخانه اعلام کنند و دبیرخانه نیز در جلسه مطرح کند. نگذاریم موارد انباشته شود و زمان بگذرد و موضوع اجرایی شود؛ سپس متوجه شویم که چه خطاهایی رخ داده است.

میثمی: پیشنهاد می‌کنم موارد را به دو نفر از اعضای شورای فقهی ارسال کنیم، اگر تشخیص آنها این بود که در جلسه مطرح شود، در دستور قرار گیرد. به هر حال به نظر می‌رسد به لحاظ شرعی امکان استفاده از عقد سلف جهت پیش خرید ارز توسط بانک مرکزی از شرکت‌های صادراتی وجود دارد.

مشروح مذاکرات مرتبط با دستور دوم:

بررسی بند «۳» نهمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۱ هیأت عامل بانک مرکزی درباره اجرای

مصوبه شورای فقهی در خصوص «مدل اجرایی پرداخت سود قطعی به سپرده‌گذاران»

میثمی: دستور جلسه بعدی، موضوع سود علی‌الحساب است. یکی از مهم‌ترین مصوبات شورای فقهی که حدود دو سال پیش مصوب گردید، این بود که برای مسئله سود علی‌الحساب روش بدیلی اجرا کنیم. به این معنا که راهکاری ارائه شود تا از سود علی‌الحساب به تدریج دور شویم. علت این موضوع آن است که اساساً از نظر کارشناسی مفهومی به اسم سود علی‌الحساب وجاهت شرعی و حتی قانونی ندارد. زیرا در قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) چنین موردی وجود نداشته و متعاقباً این موضوع در مصوبه شورای پول و اعتبار مطرح شده است. لذا، سود علی‌الحساب صرفاً تدبیری بود که شورای پول و اعتبار در این دوره اجرا کرد و عملاً بانک‌ها به سمت علی‌الحساب گرایش پیدا کردند و فرهنگ عمومی مردم نیز به این سمت رفت. جلسات متعدد در رابطه با این موضوع برگزار شد و اعضای هیأت اندیشه ورز وزارت اقتصاد هم آمدند و ایده‌هایشان را مطرح نمودند. با بررسی‌های فراوان به این نتیجه رسیدیم ما نمی‌توانیم دفعتاً سود علی‌الحساب را کنار بگذاریم. لازم به ذکر است کشورهای اسلامی عمدتاً از این روش استفاده نمی‌کنند و از روش‌های ذخیره‌گیری مثل «ذخایر تعدیل‌کننده نرخ سود» یا روش‌های دیگری که مشابه بیمه عمل می‌کند (نوسانات نرخ سود و مدیریت می‌نماید) استفاده می‌کنند. لذا، این نتیجه حاصل شد که توقف الگوی سود علی‌الحساب به صورت دفعی، امکان‌پذیر نیست لذا پیشنهاد ما این است که یک یا دو بانک روش جدید را به صورت پایلوت، اجرایی نمایند. پیشینه موضوع را به صورت مختصر خانم نظری ارائه می‌کنند.

خانم نظری: در مهر ماه سال ۱۴۰۲ شورای فقهی مصوبه‌ای صادر نمود، مبنی بر اینکه یک بانک به عنوان پایلوت، جهت پرداخت سود به صورت قطعی و ماهیانه انتخاب شود. در همان مقطع این مصوبه شورا به معاونت نظارت اعلام شد، تا ابلاغ گردد. معاونت نظارت این موضوع را در تاریخ ۱۱ دی ماه سال ۱۴۰۲ در جلسه هیأت عامل بانک مرکزی مطرح و مصوبه شورای فقهی مورد بررسی قرار گرفت. هیأت عامل این موضوع را به معاونت نظارت و جهت بررسی بیشتر به کمیسیون مقررات ارجاع دادند. موضوع در در تاریخ ۲۳ اسفندماه در کمیسیون مذکور مطرح گردید و مصوبه ذیل تصویب شد. مصوبه این کمیسیون مجدداً در خرداد ماه در جلسه هیأت عامل مطرح گردید. متن مصوب در کمیسیون مقررات و نظارت جلسه مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۳ به شرح ذیل است:

«کمیسیون با توجه به اینکه: الف) طرح پیشنهادی مذکور می‌تواند به واسطه درآمدهای شناسایی شده وصول نشده، نظیر تسهیلات اعطایی که بازپرداخت آنها به صورت نسبه دفعی بوده و در مقاطع ماهانه امکان بازپرداخت ندارند. ب) عدم تطابق جریان‌های نقدی ورودی و خروجی را در بانک‌ها تشدید نماید. پ) همچنین به دلیل عدم امکان شناسایی درآمد تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی و درآمدهای مکتسبه از سرمایه‌گذاری در سهام در مقاطع ماهیانه که به احتمال قوی یا موجب خروج سپرده‌های سرمایه‌گذاری از سایر بانک‌ها به بانک منتخب خواهد شد و یا بانک‌های مذکور را ناگزیر به

^۱ Prafit equalization reserves (PER)

نقض نرخ‌های سود سپرده‌های سرمایه گذاری خواهد نمود. با طرح مذکور به رغم آثار مثبت آن از حیث انطباق با اصول و مبانی قانون عملیات بانکی بدون ربا، موافقت ننمود. لذا، مقرر شد مراتب در اجرای مباحث مطروحه در جلسه مورخ ۱۱/۱۰/۱۴۰۲ هیات عامل بانک مرکزی طی گزارشی برای استحضار رئیس کل محترم و سایر اعضای محترم هیات عامل بانک ارائه گردد. نظر کمیسیون با توجه به دلایلی که ذکر گردید آن بود که علیرغم آثاری که این مصوبه می‌تواند از حیث انطباق با قانون عملیات بانکی داشته باشد، مورد موافقت نیست و خواسته بودند که این موضوع مجدد در هیات عامل مطرح شود، این مصوبه کمیسیون، در هیات عامل مطرح شد و هیات عامل مقرر کرد تا حوزه نظارت طی مکاتبه‌ای متضمن ملاحظات با استدلال‌های فنی مناسب، مراتب را برای طرح مجدد موضوع در شورای فقهی بانک مرکزی به قائم مقام رئیس کل ارائه نماید.

مصباحی‌مقدم: پسندیده نیست که در شورای فقهی بانک مرکزی طی دو جلسه پیاپی، پیشنهاد بانک منتخبی با حضور قائم مقام محترم بانک و بقیه اعضا مطرح و مصوب گردد، اما به مرحله اجرا نرسد.

ابوالحسنی: اصل قضیه که سود قطعی پرداخت شود، حرفی است که ۳۰ سال است گفته می‌شود و باید عملی گردد و شبهه‌ای در آن نیست. یعنی اگر سود قطعی محقق شده است، باید پرداخت شود. اصل مشارکت مفهومش همین سود محقق شده است. آن زمانی که موضوع در جلسه شورا مطرح شد، از مدیر عامل بانک منتخب پرسیدم، شما می‌توانید اینکار را عملیاتی کنید؟ حسابرس می‌تواند اینکار را انجام دهد؟ این کار هزینه مضاعف برای بانک ندارد؟ زیرا گزارش حسابرسان شش ماهه است و در طی سال، به یکباره هزینه‌های بانک بالا نمی‌رود تا در صورت اجرایی نشدن، هزینه مضاعفی به بانک تحمیل گردد. در پاسخ به سوال بنده ابراز داشتند، خیر. در ذهن بنده این مسئله وجود داشت که در بانک‌های خصوصی ممکن است موضوع به خوبی عمل نشود و همچنین، ممکن است منابع بانکی به سمت یک بانک حرکت کند و نظام پولی دچار مشکل شود. اما از طرفی این را در نظر داشتیم که همکاران حوزه نظارت، ناظر هستند و نمی‌گذارند این اشکالات پیش بیاید. اگر اجرای مصوبه مشکلاتی ایجاد کند آن را متوقف می‌کنند. زمانی که مصوبه ابلاغ نشد، بنده پیگیری کردم که دلیل عدم ابلاغ چه بوده است. پاسخ دادند که در صورت اجرا، از نظر عملیاتی مشکلاتی ایجاد می‌شود. موضوع در کمیسیون مطرح شد و نتیجه به هیات عامل ارجاع گردید. هیات عامل مسئول کنترل اجرا می‌باشد و مسئولیت تطبیق شرعی ندارد. گزارش همکاران مبین آن است که اگر طرح اجرا شود، مشکلاتی ایجاد می‌کند. در پاسخ بیان شد اگر مشکل ایجاد می‌کند، در شورای فقهی مجدداً ارائه شود که صرفاً در بانک منتخب اجرایی نگردد و در پنج بانک دیگر یا بانک‌های دولتی اجرا شود. به علت آنکه پیش از این، در شورا مطرح شده بود تا صرفاً در یک بانک منتخب اجرا شود، بنابراین موضوع بار دیگر به شورا ارجاع شد.

صدقی: ما با بحث مصوب شورای فقهی موافق بودیم، مهم‌ترین علت آن هم این است که زمانی که در پایان دوره مالی سود حساب می‌شود، بعضاً سود قطعی و ما به التفاوت سود قطعی که مازادی است که باید بانک پرداخت می‌کرد، سبب ناترازی بانک می‌شد. در واقع این موارد در طول سال انباشته می‌شد و مشخص نبود که چه اتفاقی می‌افتد. چرا که بانک سود علی‌الحساب می‌پردازد. بنابراین، این دلیلی است که پیگیر بودیم تا این مصوبه در راستای اجرای بانکداری اسلامی

عملیاتی شود؛ اما به دلیل جوانب امر، بانکی به عنوان بانک منتخب جهت اجرا انتخاب شد. با خود بانک منتخب مذاکراتی داشتیم و به چالش‌هایی برخورد کردیم و خود بانک این چالش‌ها را تایید کرد. جلساتی برگزار شد، مسائلی که به نظر می‌رسید را با بانک در میان گذاشتیم، بانک منتخب تایید کرد و بیان داشتند این مسائل وجود دارد و بانک مرکزی نیاز است مدیریت کند. از لحاظ حسابداری در ماه درآمدهایی شناسایی می‌شود که وصول نشده است. به عنوان مثال تسهیلاتی که به عنوان نسیه دفعی است و بازپرداختش مثلاً یک یا دو سال بعد است. بنابراین، در طی ماه معنی ندارد که ما از این تسهیلات پرداختی که از لحاظ دفاتر نیز درآمدش شناسایی شده، ولی وصول نشده است و درآمد را نمی‌توانیم شناسایی کنیم. نکته دیگر اینکه تسهیلات مشارکت مدنی نیز از همین جنس است. طبق مصوبات بانک مرکزی در فرم یکنواخت مشارکت مدنی درآمد را چه زمانی باید شناسایی کنیم؟ وقتی که در پایان مشارکت مبالغ را وصول کردیم؟ آیا درآمدهایی که در تسهیلات پرداخت شده، در آمد شناسایی شده نیز هست، که وصول نشده و می‌تواند مبنای محاسبه سود قطعی باشد؟ مسئله اجرایی دیگر که به آن رسیدیم این است که به فرض مطالبات وصول نشده را کنار بگذاریم و هر مبلغی که مطمئن هستیم وصول می‌شود در همان ماه شناسایی شود. آقای دکتر ابوالحسنی فرمودند که این ممکن است سبب حرکت جریان نقد به سمت بانک منتخب گردد که خطر جدی نیز تلقی می‌شود. یعنی مهاجرت سپرده‌ها، تهدیدی در اجرای طرح است و ممکن است سیاست پولی بانک مرکزی را خنثی نماید. بنابراین، موضوع در کمیسیون تخصصی یعنی در کمیسیون مقررات مطرح شد و مورد بحث قرار گرفت. حتی به دفاتر بانک‌ها نیز رجوع گردید و موضوع با جزئیات مورد بررسی قرار گرفت. این مشکل، فنی بوده و اجرایی تلقی می‌گردد. در متنی که قرائت کردند، به واسطه مشکل اجرایی موضوع تایید نشد و جهت ارائه رهنمود، نتیجه به هیات عامل گزارش گردید. هیات عامل نیز به دلیل اینکه مبنای این موضوع از شورای فقهی بوده است، فرمودند تا نتیجه مجدداً به شورای فقهی ارجاع گردد تا مشخص شود ادامه راه به چه صورت انجام شود.

مصباحی مقدم: مسائلی را مطرح کردید. بعضی از تامین مالی‌هایی که مدت‌دار بوده و یکجا باید تسویه می‌شد و هنوز به زمان تسویه نرسیده، تعیین تکلیف شود. آیا تسویه می‌شود یا خیر؟ موارد اینچنینی در وضعیت بانک‌ها بسیار نادر است و نمی‌تواند مبنا قرار گیرد. ما بنایمان بر این بوده است که سودهای تحقق یافته برای پرداخت سود ماهانه یا دو ماهه مبنا قرار گیرد. موضوع دوم، کاربرد عقود مشارکتی و مبادله‌ای در بانک منتخب است. بانک منتخب اذعان داشت بیش از ۹۵٪ منابع‌اش به عقود مبادله‌ای تخصیص یافته است. عقود مبادله‌ای از جمله عقود است که در همان ابتدا مشخص می‌شود که تامین مالی با چه مبلغی و چه مقدار سودی باشد. پس اینکه به عقد مشارکت اشاره کردید، خارج از موضوع است، زیرا موضوع ما مشارکت نبود. فرض بر این بود که بانک منتخب، بانکی کوچک است و حسابرسی مشخص و ساده‌ای دارد. سه جلسه در شورای فقهی بحث کردیم و کسانی که اهل نظر بودند، نظراتشان را گفتند و به اطمینان خاطر رسیدیم. در خصوص نکته سوم، اینکه می‌فرمایید منابع به سمت بانک منتخب می‌آید، مگر بانک منتخب این مقدار ظرفیت جذب را دارد؟ مگر این مقدار شعبه را دارد؟ چرا که خود مدیر عامل بانک منتخب، اذعان داشت که ما مصوبه شورای پول اعتبار در زمینه نرخ سود را، رعایت می‌کنیم؛ در عین حال سود علی‌الحساب را نیز می‌پردازیم، اما می‌توانیم هر ماه یا دو ماه یکبار سود قطعی را محاسبه کرده و مابه‌التفاوت را بپردازیم. این بدین معنا نیست که سیل منابع از بانک‌های دیگر به یک بانک سرازیر شود. مگر نه اینکه بانک‌ها مکلف هستند تا سود تحقق یافته را سالانه بپردازند؟ اگر بانکی سود تحقق یافته را پرداخت کند، این بدین

معنا است که منابع به سمت آن بانک می‌رود؟ مگر این تجربه را یکی از بانک‌ها نداشت؟ چند بار یکی از بانک‌ها در پایان سال سود تکمیلی داد؟ آیا همه منابع به سمت آن بانک رفت؟ اجازه بدهید ایده جدید یک بار در بانکی اجرا و پیاده شود و در مقام عمل و اجرا نتیجه را ببینیم. آقای دکتر ابوالحسنی در ابتدا فرمودند انتخاب این بانک به عنوان منتخب مناسب نیست. اما، خود آن بانک داوطلب بود و این انتخاب از سوی شورای فقهی نبود. به هر حال فرقی نمی‌کند کدام بانک انتخاب شود، مهم این است بانک کوچک باشد و بتواند به صورت پایلوت عمل کند. بانک کوچک به این معنی که ظرفیت جذب منابع بانک‌های دیگر را نداشته باشد.

رضایی: فرض کنید طرح جدید را اجرا کردید و منابع به سمت بانک منتخب آمد. در این شرایط خوب است بانک‌های دیگر نیز طرح را اجرا کنند. یعنی اگر کار خوبی است تسری پیدا کند.

ابوالحسنی: به هر حال ما ملاحظاتی داشتیم. اولاً، منظور ما عقود مشارکتی نبود، بلکه مدل براساس عقود با بازده معین بود. پایلوت عنوان شده بدین جهت بود که بتوان نظارت خوبی داشت. یعنی اجازه دهیم هر بانکی که مایل بود مصوبه شورای فقهی را اجرا کند، زیرا ما می‌خواهیم سود واقعی محقق شود. ممکن است بانکی آماده‌تر باشد و از فردا این موضوع را شروع کند. اما بانکی دیگر از چند ماه بعد مصوبه را اجرا کند. ما راه اجرای مصوبه را برای بانک‌ها نبندیم و بگوییم سود محقق شده مد نظر بانک مرکزی است و همه بانک‌ها نیز برای انجام این موضوع اجازه داشته باشند. عنوان شود در مدل جدید، عقود مشارکتی نباید در محاسبات بیاید. حتی می‌توانیم مواردی مانند نسبه دفعی اگر فکر می‌کنید مشکل ایجاد می‌کند، در مرحله اول مستثنی کنیم. در مرحله بعد، ارزیابی کنیم که مدل در چه تعداد بانک اجرا شده است و چه اشکالات باید رفع شود؟

عرب‌مازار: حسابداری بانکی در حال حاضر حسابداری قطعی نیست، بلکه تعهدی است. یعنی اگر ما چه ماهانه و چه سالیانه بخواهیم بپردازیم، به صورت تعهدی است. چون هنوز منابعی در جریان داریم که سال بعد قرار است بازپرداخت شود، ولی پایان سال باید بر اساس همان تعهدات، حساب‌ها بسته و سود اعلام شود. لذا، این موضوع که ماهیانه باشد یا سالیانه تفاوتی ندارد و در هر حال تعهد وجود دارد. این نکته اول است و اصلاً خدشه‌ای در بحث ایجاد نمی‌کند. پس مشکل کجاست؟ مشکل در حسابداری آن است. بانک‌ها نمی‌توانند در ماه همه حساب‌هایشان را جمع کنند و بگویند تکلیف حساب‌ها، خرید و فروش و اعتبارات ما اینگونه شده است. آنچه دوستان فرمودند که سه ماهه یا شش ماهه بخواهند بپردازند، این امر خود دارای شبهاتی است؛ چرا که بانک‌ها سود سالیانه را به سختی و بعد از سه ماه می‌توانند محاسبه کنند. اصل بحث ما با بانک منتخب در همین موضوع بود که آیا شما می‌توانید در زمان یک ماه حساب‌ها را جمع، حسابرسی و اعلام کنید که سود قطعی چقدر است؟ که بعد از چند مرتبه آمد و رفت قبول کردند تا این موضوع را ماهیانه انجام دهند؛ چرا که این کار بسیار مشکل است. بنابراین، اگر بانک قبول کرد که حسابداری تعهدی را ماهیانه انجام دهد، اساساً اشکالی وجود ندارد. در خصوص اشکال آخر، معنی دیگر کوچ منابع این است که بانک سود ماهیانه خیلی بالاتری نسبت به سود متعارف می‌پردازد. مثلاً بانک مرکزی بگوید شما این طرح را اجرا می‌کنید اما در طول سال حداکثر ۱۰ درصد می‌توانید منابع را بالاتر ببرید. پس ما به عنوان بانک مرکزی می‌توانیم جلوی کوچ سپرده را بگیریم. می‌توانیم به بانک عامل اعلام کنیم منابع تجهیز شده طبق رویه

سالیان گذشته چقدر بوده است؟ همان میزان درصد می‌توانید رشد کنید. بنابراین، در مرحله اجرا مشکل تعهدی بودن وجود ندارد، چون این اشکال در محاسبه سالیانه هم وارد است و در سالیانه هم ما سودی که محاسبه می‌کنیم تعهدی است. لذا، این اشکال وارد نبوده و احتمال کوچ سپرده نیز قابل جلوگیری است. اگر بانک کوچکی به صورت محدود این طرح را اجرا کند، بهتر است تا اینکه بانک بزرگی وارد عملیاتی شود که در آینده قادر به تکمیلش نباشد.

مصباحی مقدم: این بحث پیش از این در کارگروهی که در وزارت اقتصاد بود، مطرح شد که حضرتعالی (دکتر عرب‌مازار) نیز حضور داشتید. نتیجه جلسه منتهی به این شد که آیا حساب‌رسان می‌توانند ماهیانه یا به صورت فصلی حسابرسی سود تحقق یافته را انجام دهند؟ از رئیس وقت سازمان حسابرسی دعوت به عمل آمد که ایشان فردی متخصص و مسلط بودند و ابراز داشتند به صورت شش ماهه می‌توانیم انجام دهیم و در ادامه گفتند سه ماهه، دوماهه و حتی یک ماهه هم می‌توانیم انجام دهیم. در حال حاضر عمده مشکل ناترازی بانک‌ها مسئله سود تعهدی است که به سپرده‌گذاران نیز علی‌الحساب تعهد کرده‌اند و می‌پردازند و در نهایت کسری می‌آورند. در حال حاضر بانک‌ها همان سپرده‌ای که می‌گیرند را بدون اینکه در چرخه اقتصاد وارد کنند به سپرده‌گذاران سود علی‌الحساب می‌دهند در حالی که باید به صورتی اتفاق بیافتد که بانک سودی را که در طی ماه واقعا محقق شده بپردازد. اگر بدین شکل عمل شود، ناترازی که در بانک‌ها شکل گرفته است، برطرف می‌گردد. سود تحقق یافته ماهیانه، دو ماهه یا فصلی را باید مبنا قرار دهیم. یعنی آنچه که محقق شده است را بپردازیم و آنچه محقق نشده است را بگوییم ماه دیگر می‌پردازیم. این اتفاق اگر محقق شود، بسیاری از مسائل در نظام بانکی حل می‌شود و بانک‌ها بر اساس عملکرد و بازدهی سرمایه، مورد ارزیابی از سوی مردم قرار می‌گیرند و نه بر اساس پرداخت نرخ سود علی‌الحساب بالاتر. انتظار آن است که این مبحث را به جای اینکه یک بانک اجرا کند همه بانک‌ها عملیاتی کنند. لیکن، بهتر است ابتدا تجربه گردد بعد تعمیم داده شود؛ اگر بانکی قابل اعتماد و اطمینان است و بتواند به عنوان پایلوت اجرا کند، این روش موثرتر خواهد بود.

ابوالحسنی: به نظر می‌رسد که آقای دکتر محمدپور و دیگر همکاران در خصوص این موضوع که سود محقق شده باید پرداخت شود، مناقشه‌ای ندارند. اما چند مسئله مطرح شده بود؛ از جمله اینکه مدل بر اساس عقود مشارکتی انجام نشود؛ و برخی عقود مبادله‌ای مثل نسیه یا مواردی است که در سال مالی، معامله انجام شده است ولی محاسبه سود ممکن است. مورد دیگر در رابطه با کوچ منابع است که وقتی بانکی سود قطعی ماهیانه یا دو ماهه می‌پردازد و سود علی‌الحساب نیز می‌دهد، جمع سودها ممکن است بیش از ۲۲.۵ درصد شود و این احتمال وجود دارد که سبب گردد منابع از بانک‌های دیگر به بانک مربوط کوچ کند و این قابل کنترل نیز نمی‌باشد. در موضوع کنترل ترازنامه نیز در نهایت به امکان انجام این امر نرسیدیم. مع الوصف به نظر می‌رسد که در بانک‌های خصوصی این کار انجام شود و بقیه انجام ندهند. ممکن است این مخاطرات بوجود آید، اما به نظر بنده بگوییم بانکی به عنوان پایلوت انجام دهد اما این امکان را به بانک‌های دیگر را نیز بدهیم. به نظر بنده با لحاظ ملاحظاتی که بیان شد به همه بانک‌ها اجازه داده شود و یک یا دو بانک به تشخیص معاونت نظارت به اجرای مدل متعهد شوند اما این موضوع امسال عملیاتی گردد.

محمدپور: در خصوص اصل موضوع که بحثی وجود ندارد. بنده چند مصداق بگویم که تحقق این موضوع تا چه حد به استقرار بانکداری اسلامی کمک می‌کند. به عنوان مثال، بانکی شرکت یا ملکی را می‌فروشد. مهم‌ترین بحث در خصوص این فروش آن است که ملک یا شرکت چه زمانی خریداری شده است. در این میان سپرده‌گذارانی بوده‌اند که در صورت افزایش و رشد ارزش ملک یا شرکت از آن منتفع شده‌اند و سپرده‌گذارانی مثلاً در ۲۰ سال گذشته بوده‌اند که از این سود بهره‌مند نشده‌اند که در واقع این سود حق آنها نیز بوده است. تمامی ملاحظات در حوزه نظارت از جنس اجرایی است. بنده چند مورد مسئله اصلی در بحث اجرایی داخل بانک را عرض می‌کنم تا جمع‌بندی شده و در جلسه، تصمیم‌گیری شود. ما نیز حتماً مجری موضوع هستیم. اولین دغدغه‌ای که وجود دارد در خصوص محاسبات این موضوع است، این دغدغه چرا پیرنگ می‌شود؟ دلیلش این است که سود سپرده مصوب بانک مرکزی و سودی که بانک‌ها انگیزه پرداخت دارند فاصله وجود دارد. مهم‌ترین مقدمه این کار تایید حسابرس است. در حال حاضر آخر سال سود قطعی محاسبه می‌شود به تایید حسابرس می‌رسد. اما تجربه نشان داده است که حتی محاسبه‌ای که آخر سال نیز انجام می‌شود، محاسبه دقیقی نیست. یکی از دلایلی که در این موضوع مسئله داریم محاسبه سود قطعی در پایان سال است، چرا که سهامداران لزوماً تمایل ندارند تا سود خود را با سپرده‌گذاران تقسیم کنند و مدیران بانک به نوعی تابع نظر سهامداران هستند. وظیفه بانک مرکزی است که به عنوان وکیل مدافع سهامداران در این مسئله ورود کند؛ اما به دلیل وجود عدم تقارن اطلاعاتی به شدت زیاد عملاً در اجرا با مسئله مواجه هستیم. موضوع بعدی این است که حسابرسان برای محاسبه سود قطعی یک ساله، دو ماه زمان نیاز دارند و این برای محاسبه سود قطعی به صورت یا فصلی مبهم است.

مصباحی‌مقدم: نقض مصوبه شورای پول و اعتبار در زمینه نرخ سود، منجر به رقابت ناسالم بانک‌ها می‌گردد.

محمدپور: علت امر آن است که ناترازی بالایی در شبکه بانکی وجود دارد لذا بانک برای ورود به رقابت ناسالم انگیزه پیدا می‌کند؛ چرا که در غیر اینصورت مجبور به اضافه برداشت می‌شود.

مصباحی‌مقدم: موضوع حسابرسی را برعهده سازمان حسابرسی قرار دهیم. هر بانکی که سود تحقق یافته‌اش از نظر حسابرسی مورد قبول بود و حسابرسی انجام شده مورد تایید بانک مرکزی قرار گرفت، فعالیتش در این موضوع بلامانع باشد. بنده علت ناترازی شبکه بانکی را موضوع سود علی‌الحساب می‌دانم؛ چرا که پول در چرخه تولید و تجارت وارد نمی‌شود. بنابراین ضرورت دارد این مدل به صورت پایلوت اجرایی شود. به نظر بنده ۲ بانک منتخب که مورد تایید حوزه نظارت است، به صورت آزمایشی این کار را انجام دهند و بعد از گذشت چند ماه ایرادات نشان داده شود و چه بسا آن زمان گفته شود همه بانک‌ها انجام دهند.

محمدپور: سازمان حسابرسی متولی نظام حسابرسی کشور نیست و صرفاً حسابرسی بانک‌های دولتی را برعهده دارد و حسابرسی بانک‌های خصوصی و شرکت‌های بوری برعهده حسابرسان خصوصی است. قرارداد با حسابرس خصوصی را هیات مدیره منعقد می‌کند و در صورت عدم رضایت بانک، موسسه حسابرسی را تعویض می‌نماید. پیشنهاد بنده این است که جهت

رفع دغدغه حسابرسی، از جامعه حسابداران رسمی و همچنین موسسات معتبر حسابداری دعوت نماییم و یا با آنها مشورت کنیم که آیا تهیه گزارش ماهیانه با تایید حسابرس می‌تواند انجام شود؟

مصباحی مقدم: در شورای فقهی توصیه کرده‌ایم که بانک‌ها به سمت استفاده از تسهیلات مبادله‌ای حرکت کنند و بانکی می‌تواند تسهیلات مشارکتی اعطا کند که امکان راه‌اندازی «صندوق پروژه» و حسابرسی مستقل را داشته باشد. بسیاری از بانک‌ها به سمت عقود مشارکتی حرکت کرده‌اند تا از محدودیت سود عقود مبادله‌ای خارج شوند. مشارکت واقعی آنجایی اتفاق می‌افتد که هر مقدار سود که حاصل شد، به نسبت سهم طرفین (مشتری و بانک) تقسیم شود و این در صورتی میسر می‌شود که کنترل پروژه صورت گیرد.

محمدپور: در بسیاری از بانک‌ها استفاده از تسهیلات مبادله‌ای بیشتر از تسهیلات مشارکتی است. در چند سال گذشته بانکی بوده که ۳۰ درصد تسهیلات مبادله‌ای اعطا کرده و در حال حاضر به ۷۰ درصد رسیده است. تسهیلات مبادله‌ای عموماً شش ماهه یا یک ساله هستند و محدود تسهیلات مبادله‌ای داریم که سه ماهه باشد و اگر مدت زمان بازپرداخت تسهیلات یک ماهه و سه ماهه شود، معنادار نخواهد بود. مثلاً وقتی تسهیلاتی شش ماهه است، غیرجاری و مشکوک‌الوصول بودن آن بعد از شش ماه مشخص می‌شود. مخصوصاً در بانک‌هایی که مطالبات غیرجاری در آنها بالا می‌باشد و در حال حاضر بانکی داریم که مطالبات غیرجاری آن ۱۵ درصد است و در واقع ۱۵ درصد از تسهیلات این بانک غیرجاری است. در حالی که کل سود سپرده‌های آن بانک به عنوان مثال نرخ ۱۸ درصد دارد. در واقع مطالبات غیرجاری آن بانک با سودی که سپرده‌گذاران می‌پردازد به هم نزدیک است. ۱۵ درصد که عرض کردم در بانک‌های تراز است و در بانک‌های ناتراز، نسبت بسیار بالاتر است. مطالبات غیرجاری ۱۸ درصدی به این معنا است که نزدیک به سودی که آن بانک به سپرده‌گذار می‌پردازد، از جانب تسهیلاتی که از محل آن سپرده‌ها پرداخت کرده، متضرر شده است و تسهیلات غیر جاری دارد، در پرداخت سود قطعی این میزان حتماً باید کسر شود و این موضوع بعد از اتمام دوره تسهیلات مشخص می‌شود. اگر فرض را بر این بگذاریم که حداقل زمان پرداخت تسهیلات شش ماهه است در پرداخت سود قطعی ماهیانه مجبور هستیم بخش مشکوک‌الوصول را تقریبی بپردازیم.

مصباحی مقدم: بخش مشکوک‌الوصول نباید محاسبه شود، زیرا عنوان سود تحقق یافته است. این بدین معنی است که سودی که بانک بدست آورده است را باید مبنا قرار داد و ممکن است در طی ماه‌های مختلف، سود متفاوت باشد.

ابوالحسنی: اگر فرضاً مطالبات غیرجاری ۱۰ درصد باشد، به حسابرس تکلیف می‌شود ۱۰ درصد سود تحقق یافته را کسر کند، چرا که میانگین بانک نشان می‌دهد میزان مطالبات مشکوک‌الوصول، معوق یا غیرجاری ۱۰ درصد است.

محمدپور: حوزه نظارت تمایل به شروع انجام این کار دارد و می‌خواهیم قدمی رو به جلو برداریم و در فضای پایلوت ایرادات مشخص و رفع گردد و آرام آرام به سمت ایده‌آل مثلاً محاسبات یک ماهه حرکت کنیم. در حال حاضر در بانک‌ها دو مقطع حسابرسی وجود دارد که شش ماهه و یک ساله انجام می‌شود. این در حالی است که بیش از ۹۰ درصد قراردادهای بانک‌ها حداقل شش ماهه هستند. پیشنهاد بنده این است که شروع این کار در بازه زمانی شش ماهه و دوازده ماهه و با

حسابرسی فعلی انجام شود. این قدم رو به جلویی است، چرا که در مقاطع شش ماهه تاکنون سود قطعی پرداخت نشده است.

عرب‌مازار: در واقع سود به صورت علی‌الحساب ماهانه پرداخت می‌شود و در بازه زمانی شش ماهه قرار است سود قطعی محاسبه و پرداخت شود.

مصباحی‌مقدم: بهتر است به این سمت حرکت کنید که این شش ماهه به سه ماهه و کمتر تبدیل شود.

ابوالحسنی: جمع‌بندی بحث را بدین صورت بیان می‌کنم که در خصوص مقطع زمانی پرداخت سود قطعی که پیش از این تصمیم‌گیری شده است؛ در فاز اول مدل سود قطعی شش ماهه با تایید بانک مرکزی در بانک‌هایی که معاونت نظارت مشخص می‌کند و با تایید قائم مقام، ابلاغ گردد..

خاتمه جلسه با صلوات بر محمد و آل محمد